

ספיר וההלום

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאוצרות תורת החסידות
עשובצות זהב ועסודרות
משיעוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מענדל פערמאן שליט"א
פרשת ואתחנן

שבת קודש

אבסוף ניגם שבת
בקדושת השבת וסגולתה

תנועה מחשש שעלולים הם לעבור על איסורי שבת.

ומצד שני, הלא השבת יום מנוחה היא, מנוחת מרגוע ועינוג הנפש, וכולה אור ומתיקות, והיא מתנה טובה מבית גניזו של הקדוש ברוך הוא (שבת יא:).

עלינו להבין, כיצד יתיישבו שני מאפיינים אלו בכפיפה אחת? האם מהותה של השבת היא יראה וזהירות לאין שיעור, או שמא מנוחת הנפש ותענוג שאין כמוהו?

התשובה היא ששני טעמים נאמרו בתורה למצות השבת:

בדיברות הראשונות שבפרשת 'תרו נאמר, שהשבת הינה זכר למעשה העולם וביום השביעי שבת מכל מלאכה. ואילו בדיברות השניות שבפרשת ואתחנן נאמר טעם אחר. לזכר שהיינו עבדים במצרים וגאלנו הבורא משם ביד חזקה וברוע נטויה.

ומאחר והיינו עבדים למצרים ויצאנו משם להיות בני חורין, עלינו לעשות את השבת יום מנוחה וחירות, ובכך נזכור את הנסים והנפלאות שעשה עמנו הבורא.

בנוסף יש לשים לב, כי עם ישראל הצטוו על שמירת השבת כבר בהיותם במדבר, ובמתן תורה נאמרה להם מצוה זו כאחת מעשרת הדברות, אך עוד בעודם תחת יד פרעה במצרים ניתן להם את יום השבת למנוחה כעצתו של משה רבנו.

וכפי שדרשו חכמינו במדרש (שמו"ר א כח), על האמור (שמות ב יא) 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם', שראה שאין לבני ישראל יום מנוחה, ועמד ובקש עליהם לפני פרעה, בטענה שעבדו שמינו נח יום אחד בשבוע הוא מות, ונתרצה לו ותקן להם את יום השבת לנוח בו.

פעם נוספת בה הוזכרה השבת לפני מתן תורה, היא לאחר נסיעתם מאילים, כאשר החל לרדת להם המן כפלים ביום הששי, ונאמר להם (שמות טו כג) 'את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו', 'ראו כי ה' נתן לכם את השבת' (שם פסוק טז). מכפילות הפסוקים והטעמים שנאמרו אודות מצות השבת, נסיק כי אכן בחינות רבות יש בה, אשר כל אחת מהן שונה מחברתה ומסמלת מדרגה השייכת רק לאנשים מסוימים.

'השומר של השבת'

מגדולי עולם שקדושת השבת האירה בהם בכל עוז, היה הרב הקדוש רבי חיים מטשרנוביץ זי"ע בעל 'באר מים חיים'.

קדושת השבת בערה בקרבו כל ימי חייו, והאירה את נפשו באור צח ועליון, והיא שהביאתו לכתוב חיבור מיוחד במינו אשר כולו עוסק בענייני השבת, סדר יומה ומנהגיה בקודש, הוא הספר היקר 'סדרו של שבת' אשר כל דורש ומבקש להתענג על טעמה הערב של השבת לא יסירו מתחת ידו.

וסיפר הגאון החסיד רבי ישראל יצחק רייזמן זצ"ל חבר בד"ץ 'העדה החרדית', עובדה ששמע מאדם נאמן שהכיר את בעל המעשה:

בנסיעתו של בעל 'באר מים חיים' לארץ ישראל, שהה עמו באניה יהודי אחד. לביל שבת קודש, כאשר עלה היהודי על משכבו, פנה אליו ה'באר מים חיים' ואמר:

"יהודי! לביל שבת קודש אין ישנים. כתוב 'השומר שבת', מען דארף זיין וואכטער פון שבת! - יהודי צריך לעמוד על עמדו במשמר השבת."

"מאותו ליל שבת", שח אותו יהודי, "בכל עת אשר רציתי לנמנם לביל שבת קודש, הרגשתי כאילו עומד ה'באר מים חיים' מעלי ומעורר אותי בדבריו החוצבים להבות אש, שאמר לי באותה שעה."

בין בתרי הספר 'סדרו של שבת', נבארו לנו כמה וכמה עניינים הנוגעים לטעמיה של מצות השבת.

תחילה עלינו להתבונן במצות השבת, אשר במהותה מצאנו שני צדדים הנראים הפוכים בתכלית זה מזה.

מצד אחד הרבה אזהרות וענשים נאמרו בה, 'מחללה מות יומת' (שמות לא יד), ועוד גזרות דרבנן לאין מספר, והלכותיה כהררים התלויים בשערה.

וכפי שהביא מרן הגאון רבנו ישראל מאיר הכהן בהקדמת ספרו 'משנה ברורה' על הלכות שבת, את דבריו של רבנו יהונתן איבשיץ בספרו 'יערות דבש', אודות גודל הזהירות שצריך אדם להזהר בהלכות שבת, שמי שאינו יודע אותן על בורין לא ימלט שלא יעבור חלילה על איסורים.

ומהמת כן, מסופר על צדיקים, שחיל ורעדה אחזתם כל השבת מפחד שלא יעברו חלילה על סרך איסור, ונזהרו בכל

על התורה

שלהבות קודש והגיונות חכמה
עפרשת השבוע

שמירת העיניים

לאחר השבר הנורא ועגמת הנפש שעבר הרב הקדוש רבי צבי הירש מקרעטשניף זיע"א בימי השואה, התנער מעפר, התחזק לבו והחל מיד בפעולות שיקום הנפשות הנכאבות ומיד מצא את עצמו מוקף בהמון בחורים שהתלכדו סביבו, ביניהם אנשי ציבור מפורסמים.

סיפר אחד הניצולים: ילדים צעירים היינו כשהתחילו הצרות, בעת שהכניסו אותנו לגיהנם היותר גדול עלי אדמה, אושוויץ. אחר השחרור לקח אותנו הגוינט לטיול להסתובב באוטובוסים פתוחים באחת ממדינות אירופה, ואנו כנערים הסתובבנו והתחלנו לראות עולם. והוא עמד אז וצעק לעברנו: ילדים אחים, אם תפתחו עיניכם ולא תשמרו על קדושת העיניים אנו נוסעים לפלשתינה ולא לארץ ישראל.

בשבת פרשת ואתחנן בשנת תשט"ו לפ"ק, כשהיה הרב הקדוש רבי יואל מסאטמאר זיע"א בארץ ישראל, והיה לו עגמת נפש רבה במלחמתו נגד המדינה הצינית כידוע. דרש אז דרשה בשבת קודש ואמר: משה רבינו עליו השלום ביקש מהשי"ת (דברים ג כה) 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון', שמשם רבינו ע"ה כיון בדברים אלו שברצונו לעבור ולהיות רק בארץ ישראל אשר יכול גם לזכות שיהיה בבחינת 'ואראה', היינו לראות ולהביט בכל מקום שירצה, ולא שיהיה מקומות טמאים שלא יהיה ביכולתו להביט לשם.

לעיטת המאכל

עודו ילד קטן, בן שש שנים בלבד, התעורר לבו של הרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א לפרוש מענייני העולם, והחליט לשבור בקרבו את תאוות האכילה. אולם, בשל גילו הצעיר, סבור היה כי אין זה אפשרי להפחית מאכילתו, מחשש לבריאות. על כן, החליט כי אם אין ביכולתו להפסיק לאכול, על כל פנים לא יהנה מטעמו של האוכל. מאותו יום והלאה החל פשוט לבלוע את כל המאכלים בלא לחוש בטעמם על החך. הנהגה זו גרמה לו לסכנה חמורה, כאשר בתוך זמן קצר התנפח צווארו מאוד. והיה הרב הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א מתכוון שלא להכניס הדבר שאוכל לתוך הפה והחך. רק היה מכניס בין שיניו והיה לועטו שם בלי סיוע החך. ומי שאוכל כך כמעט שאין מרגיש שום טעם באכילתו. ואי

אפשר לצייר ענין זה בכתב אך המעיין יבין זאת מעצמו. ומי שרוצה לשבור תאות אכילה בתכלית שלא יקבל שום תענוג מאכילתו, על ידי עצה זאת בנקל יזכה לזה.

הנהגה זו, הוסיף תלמידו הגדול הרב הקדוש רבי נתן מברסלב זי"ע, שמע על צדיק גדול ונשגב שהיה נוהג כך, לבלוע את האוכל על מנת שלא ליהנות מטעמו, אך רבי נחמן נהג כך כבר בהיותו פעוט בן שש שנים!

סיפר הרב הקדוש רבי אברהם מפריסוב זיע"א, כי הרבי הקדוש מלובלין זיע"א היה נוהג שלא ללעוס אכילתו ורק לבלוע כך, למען שלא יטעום טעם באכילתו, ועל ידי זה נחלה הרבה פעמים, והרופא שהיה מרפא אותו בכל פעם אמר לו שמכאן ואילך לא ירפא אותו יותר, עד שיאמר לו תירוצו על מה שכתוב בתורה הקדושה (דברים ד ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד', והרבי אינו נזהר בזה. והשיב הרבי זיע"א: 'רק השמר לך', פירוש, אכין ורקין מיעוטין, היינו שבדבר הנוגע לגוף יעטע הנאותיו. 'ושמור נפשך מאד' בדבר הנוגע לנפש תשמור מאוד.

אזהר יודך

במהלך הדורות קמו מהרסים ומחריבים מבית ומחוץ, אשר בקשו לנתץ את חומת דת ישראל ולקעקע את יסודות האמונה ושלמות התורה הקדושה בדרכים שונות. אחת הדרכים הנלעגות יותר היתה דרך הפרשה.

'פשרה' הם קראו לזה. כביכול ניתן להתפשר עם הקדוש ברוך הוא, עם התורה הקדושה, לותר על חלק מתרי"ג המצוות ולהותיר את חלקם. נסיון נואל זה, נלעג ככל שיהיה, גבה מחיר כבד ונגס נתחים מעם ישראל תוך שהוא מותיר בלב אומנתו פצעים שותתים.

מגדולי הלוחמים ואויבים הגדול של המשכילים, היה הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין זצ"ל, בעל 'ישועות יעקב', רבה של לבוב. ה'ישועות יעקב' רדף בעירו את המשכילים עד חורמה. פטר אותם מתפקידיהם ואף החרים אותם, כשהוא נקלע בכך לסכנה חמורה מצד השלטונות.

מסופר על אחד מגדולי המשכילים, שניסה להגיע עם הרב לעמק השוה, ובקש לבוא אל הרב באמרו: 'רבי, הנה אנחנו עומדים מערכה מול מערכה על שדה קרב, ועד מתי תאכל חרב? לכן באתי כעת לבקש מכבודו שנבא לעמק השוה ונסתדר שלא יהיו מלחמות בין היהודים'.

כששמע הישועות יעקב את הדברים האלה,

תפילה

פנינים וערגליות בעניני
עבודה שבלב זו תפילה

להבין את הרמז

בשעה שעמדו בני ישראל לפני כניסתם לארץ הקודש, פתח משה רבנו ואמר להם (דברים ט א) 'שמע ישראל, אתה עובר היום את הירדן'.

הדגשה זו 'אתה עובר', דרשו חכמינו ז"ל (דב"ר ג יא) כי משה רבנו ביקש לרמוז לעם ישראל שהם העוברים את הירדן ונכנסים לארץ ישראל, ואילו הוא עצמו אינו רשאי להכנס לארץ הקדושה. בכך פתח להם פתח שיבקשו עליו רחמים, אך הם לא השכילו להבין את הרמז.

משל למלך שמאס באשתו המלכה, עד שגמר בדעתו לגרשה.

שמעה המלכה את הדבר והחלה לטכס עצות כיצד להעביר את רוע הגזרה. הלכה וביררה את זהותה של האשה אותה מתכוון המלך לשאת תחתיה.

כשנודע לה הדבר, כינסה את בניה, והזהירה אותם מפני הבאות.

"אביכם מתכוון לגרשני, ולשאת תחת אשה אחרת. אותה אשה רעה ואכזרית היא, ועתידה למרר את חייכם".

רצתה המלכה שילכו בניה להעביר את רוע הגזירה, מחשש אותה מלכה חדשה, אך לא תצלה הגדול, לא עשו הנסיכים מאומה בנידון.

כך בדיוק היה אצל משה רבנו, שידע כי בני ישראל עתידים לסבול צרות צוררות עד שלבסוף יצאו לגלות.

על מנת למנוע זאת רמז להם להתפלל עבורו. כי אילו היה משה רבנו נכנס לארץ ישראל - לא היה נחרב בית המקדש ולא היו בני ישראל גולים מארצם. אך בני ישראל לא הבינו את הרמז ולא התפללו עבורו.

כשמעינייכם בכך, מגלים פלא נשגב - הרי משה רבנו התפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות. כפי הגימטריא של מילת 'ואתחנן', וביקש לזכות להכנס לארץ ישראל, אך כל תפילותיו לא נענו.

ואילו בני ישראל היו מתפללים עבורו - הוא כן היה זוכה לכך! הרי שפעמים שתפילותיהם של יהודים פשוטים עולות על תפילתו של מנהיג ישראל. ללמדנו כוחה של תפילה פשוטה!

כדי להתפלל אין צורך להיות בדרגת משה רבנו. הקדוש ברוך הוא שומע תפילת כל פה. וכאשר יהודי שרוי בצרה, לא-עלינו, מוטל עליו להתפלל גם עבור עצמו, בפשטות ובתמימות.

אין ספק שישנה מעלה מיוחדת בתפילת הצדיק, וכפי שאמר חז"ל במסכת בבא-בטרא (קטז). כי מי 'שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר (משלי טז יד) 'חמת מלך מלאכי מות, ואיש חכם יכפרנה'". אך חשוב ביותר שלא יזלזל האדם בכח תפילתו שלו.

מדוע אמרו חכמינו ז"ל כי מי שיש לו חולה בתוך ביתו עליו ללכת אל החכם? ביאר רבנו מנחם המאירי, מגדולי

אלימלך לרחוב, שמעו איש אחד מסיים את הברכה 'אל ישראל' ומיד מתחיל בתפילת שמונה עשרה.

לא יכול היה הגבאי להתאפק ופרץ בצחוק מתללל... הוכיחו הרבי ואמר לו: "דע לך, שבתפילה זו שנבעה מתוך תמימות וטהרת הלב, פעל איש זה הרבה מאד. חשוך בנים הוא, וכעת נושע בזרע של קימא!".

מנות של תפילה

כי באמת כאשר יהודי מתפלל בכונה תמימה וטהורה הבוקעת ממעמקי הלב, יש בכחה של תפילה כזו לפעול ולהשפיע עליו שפע רב ברוחניות וגשמיות, כפי שיעיד המעשה הבא.

טרחות רבות היה טורח הגאון רבי יצחק זאב מבריסק ז"ע, על כל מצוה ומצוה. יגיעות הרבה היה יגע עבורו, עד שהיו מקצת מיהודי המקום משוחחים זה עם זה אודותיו ותמהון עולה על פניהם.

כמה מיהודים אלה אף היו נגשים ושוטחים בפני הרב מבריסק את שאלותיהם, כיון שלא השכילו להבין על מה ולמה הוא מתאמץ כל כך בקיום המצוה. דרכו הטהורה נשגבה מביתם. לעתים היה הרב מבריסק משיב על תמיחותיו של השואל ומסביר את טעם הדבר, הכל לפי הענין, כאשר ראה כי אכן מתכוון השואל לשם שמים ולא לשם הקנטה בלבד.

באחד מערבי הפסחים, בזמן שעקרות בית חרוצות עמלו על מקוין הבתים, שעה שבעליהן התרוצצו בין סמטאות בריסק לערוך קניות אחרונות, הגיע רבי יצחק זאב אל המאפייה המקומית. פניו האירו באור יקרות, מרב השתוקקות והתלהבות לקראת אפית המצות לחג הפסח.

בשעת המלאכה עצמה, היו אגלי זהה מבצבצים ממצחו, נוטפים במורד לחייו ונבלעים בזקנו. המאמץ שהפיק מעצמו באותה שעה - היה אדיר. הוא עשה כל שביכלתו להקפיד עד אחרון הידורים שיש באפית המצות.

ראה זאת אחד הנכונים במאפייה, אשר לא ראה עין בעין את ההנהגה המחמירה הזאת, ונגש אליו ובפיו מעשה שארע עם הרב הקדוש רבי משה לייב מסאסוב ז"ע.

וכך סיפר: "הצדיק מסאסוב טורח היה רבות באפית המצות, כדי שיהיה בדקדוק רב ועם כל הידורים האפשריים. פעם אחת, בעת שעסק בהכנת המצות, שהה שם גם יהודי עני ופשוט. אף הוא הגיע לאפות את המצות שלו לחג הפסח, אולם לא הצליח להגיע למחצית מן ההידור שהשיג הרבי מסאסוב.

אשר על כן, פרש הצדיק אל קרן זווית ונעמד בתפילה מעומק הלב ודמעתו על לחיו. 'רבנו של עולם!' קרא ועיניו נשואות כלפי מעלה. 'הלואי והייתי זוכה שתהייה המצות שלי, היוצאות כעת מן התנור, כשרות ומהודרות כמו אלו של הצדיק. אך מה אעשה ואין ביכלתי להשיג זאת? יהודי פשוט אנכי ואינני בקי בענינים אלה'.

שמע הרבי את תפילתו התמימה של אותו יהודי, וניגש אליו עם הצעה שאי אפשר לסרב לה: 'טול אתה את המצות שהכנתי אני, ותן לי בתמורה את המצות שאפית אתה'. כי עבור הרבי, התפילה שנאמרה על המצות הפשוטות - היתה ההדור הנפלא ביותר".

בזאת סיים היהודי את דבר המעשה אשר סיפר לרב מבריסק, ברמז עבה, כי אמנם המצות של הרב מהודרות, אך אינן מגיעות למעלת המצות של יהודי פשוט שמתפלל עליהן מעומק לבו.

רבי יצחק זאב שמע את דבריו בקשב רב ועל אחר השיב ברוב חריפות, כשהוא הופך בתשובתו את הקערה על פיה: "אדרבה, מהסיפור למדנו את כוחה של תפילה הנאמרת בהשתוקקות וטהרת הלב, שבזכותה קיבל אותו יהודי פשוט את המצות של הרבי מסאסוב, שבאמת הן היו מהודרות יותר מאחר והרבי הקדוש טרח והתגיע עבורו כדי שתצאנה כשרות לעלא ולעלא...".

תפילת כל פה

ומעשה נפלא אודות תפילתו התמימה של יהודי פשוט שבפשוטים כתב רבי יהודה החסיד, מגדולי רבותינו הראשונים:

יהודי פשוט היה רועה בהמות עבור אחרים, כל בני הכפרים אשר סביב היו מפקידים אצלו את בהמותיהם מדי בוקר, והוא היה שומר עליהן ומטפל בהן במסירות ובאמונה, ומקבל מהם את שכרו המגיע לו.

אהבה רבה היתה בלבו של אותו רועה פשוט אל הבורא יתברך, ובכל בוקר היה נושא עינים השמימה ואומר: "רבנו של עולם! להוי ידוע לך כי אילו היית מוסר לי את בהמותיך לשמרם, הייתי רועה אותן בחנם ולא בשכר. כי אוהב אנכי אותך!"

ביום מן הימים עבר שם תלמיד חכם באותה שעה שבה התפלל הרועה, ומשמע את תפילתו גער בו ואמר לו: "שוטה שכמו! וכי כך מתפללים לבורא עולם?!"

שאל אותו רועה הבהמות כיצד יתפלל, ועמד החכם ולמדו את סדר התפילה שתקנו חכמים: ברכות השחר, פסוקי דמזמרה, קריאת שמע ושמונה עשרה.

לאחר מכן, נפנה אותו תלמיד חכם והמשיך בדרשו. שעה קלה לאחר מכן כבר שכח הרועה את סדר התפילה המתוקנת, וגם את תפילתו הפשוטה אשר היה רגיל לומר - גם אותה לא התפלל, שכן נבהל מגערות של אותו עובר אורח.

בלילה, חלם התלמיד חכם חלום, ובו אמרו לו משמים שילך לרועה הבהמות ויאמר לו שיחזור להתפלל כפי שהיה רגיל, ואם לאו, רע ומר יהי סופו. זאת משום שמנע מיהודי פשוט את הזכיה לעולם הבא.

תכף בקומו בבוקר הלך לאותו מרעה בו מצא את הרועה ששכח את מה שלימדו, וגם את מה שהיה רגיל להתפלל - הפסיק לומר.

או-אז סיפר לו התלמיד חכם את אשר חלם, ובקש ממנו לשוב ולהתפלל את תפילתו התמימה.

כי גדול כוחה של 'תפילת כל פה' מפיו של כל יהודי באשר הוא, ואפילו הפשוט שבישראל, והרי היא מתקבלת באהבה וברצון בשמים.

פירוש נאה נוסף אמרו בשם הרב הקדוש רבי ברוך ממז'בו' ז"ע, על נוסח הברכה 'כי אתה יהוה אחד' - את המלה 'פה' היה דורש באות פ' רפוייה, בלי הדגש בתוכה, הנשמעת כמו המלה 'פע'.

משמעותה של מילה זו בשפת האידיש

על התורה המשך מעמוד א'

נעמד על רגליו, וקרא בקול גדול: וכי בענין 'שמע ישראל' אלהינו ה' אחד' שייך לעשות פשרות?!!

בפרשת השבוע אנו קוראים את הפסוק המייצג את יסוד האמונה ודת ישראל, אותו פסוק נורא שזעקו מיליוני יהודים אשר נטבחו על קידוש שם שמים בכל הדורות (ו ד): 'שמע ישראל' אלקינו ה' אחד.

אנו אומרים זאת מדי יום, ולא פעם אחת, מטמיעים עמוק בתוככי לבנו את האמונה השלימה באחדותו יתברך. אלא שיש לתת את הדעת לרובד נוסף ועמוק במיוחד אותו מאיר רבנו ה'אור החיים' הקדוש זי"ע בפירושו לפסוק.

רבנו עומד על דיוק לשון הכתוב שכפל ואמר ה' אלקינו ה' אחד, ואילו דבריו: 'טעם כפל ה' ב' פעמים, ולא הספיק לומר על זה הדרך ה' אלהינו אחד', נתכון לשתי הדרגות שיש לה' - האחד שהוא אלקינו, והשני שהוא אחד.

'והכונה בזה, כי אנו מקבלין אלקותו יתברך עלינו למה שממנו, הגם שאילו היה במציאות שהיו אלהות הרבה, אין אנו בוחרים אלא בשם זה הו"ה הוא אלקינו, ובוה נכלל כמה פרטים, א' אהבת הטוב, אהבת המועיל, אהבת הערב, ועוד לו שהוא אחד ואין זולתו אלוה בעולם, וטעם זה גם כן יספיק להתחייב להשתעבד לו ולמצותיו, הגם שהיה במציאות שלא היו הטעמים שמצדם בחרנוהו לאלוק'.

אלו היינו מקבלים את הקדוש ברוך הוא עלינו רק משום שהוא טוב, ערב ומועיל, שמא עוד ניתן היה למצוא פתח לפשרה ומקום ליתור כזה או אחר. אולי היה בידינו להקל מעט בתחום זה, לקצץ בנושא אחר, לבחור היכן להחמיר ואיפה שייך לבטל או לוותר.

אולם זאת מלמד אותנו פסוק יסודי זה, אין אלקים מלבדו, וממילא אין רצון ואין בחירה מלבד הבחירה בתורתו ובמצותיו. נקודת המוצא הפשוטה והיסודית היא כי אין עוד מלבדו, אין בלתו ואין זולת תורתו הקדושה, וכל מקום להתחכם ולהתפשר הרי הוא נלעג ומזועזע באותה מדה.

שמע ישראל בשמחה

אלה היו דברי קדשו האתרוגים של הרב הקדוש מגרודז'יסק רבי ישראל שפירא

היה בטוי של מאוס. ללמדנו, שהקדוש ברוך הוא שומע תפילת כל 'פע' - אפילו מי שנמצא בדרגה פחותה ושפלה. כל תפילה חשובה ועולה השמימה, וה' יתברך מקבלה ברחמים וברצון.

תפילה מן התק...

על חשיבות תפילתו של כל יהודי באשר הוא מסופר עוד, כי פעם אחת ישבו יחדיו תלמידי הרב הקדוש רבי צבי הירש מנדבורנא זי"ע בעל 'צמח ה' לצבי', וכדרך חסידים קדמונים דברו ביניהם אודות שפלותם ופחיתות ערכם.

תוך כדי שיחתם קם אחד מן הנוכחים והכריז כי מרוב שפלותו הרי שתפילתו איננה חשובה כלל וכלל, ומסכים הוא למכור אותה אפילו למי שיציע לו תמורתה פרוטה קטנה. מתוך ענוה שהיתה בו, ביקש להראות כי הוא מרגיש את עצמו שפל אנשים וחסר כל ערך.

כאשר הגיעו הדברים לאזניו של רבי צבי הירש, הורה למסור לאותו חסיד שאיננו חפץ לראותו עוד.

בקשו חבריו של אותו חסיד עבורו והפצירו ברבי שיסכים בכל זאת לפגוש בו, ולאחר דין ודברים נאות לקבלו. כאשר בא אליו החסיד ההוא, גער בו רבי צבי הירש ואמר: 'וכי ניתן להשפיל ולבזות עד כדי כך תפילתו של יהודי?'

והמשיך להסביר את דבריו במשל, לבעל מנגן שידע לפתוח פיו בשירה ובזמרה באופן נפלא ומלא חן, ומכך היתה פרנסתו בכבוד ובהרחבה.

מנגן זה יודע היה גם לחבר להנים נאים משל עצמו, ולא רק לשורר נגוני אחרים.

בן היה לו לאותו משורר שאף הוא ניחן בקול נעים, אך לא ידע להלחין נגונים כאביו, אלא היה שר את שירי האב.

למרות זאת, היו כל השומעים מתפעלים עד מאד משיירת הבן, כיון שנגוני האב היו מיוחדים במינם.

סיים רבי צבי הירש מנדבורנא את משלו והסביר את הנמשל - התפילה נתקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה, אשר היו צדיקים וקדושי עליון, וכאשר חברו את מילות התפילה הכניסו בהן את כל הכונות הנצרכות. ממילא, כאשר יהודי עומד ומתפלל באותן מילים, בפשטות, מילה במילה, גם אם אינו יודע לחבר תפילות מעצמו ואינו בקיא בכל הכונות העמוקות - הרי זה דבר נאה ומתקבל בשמים ממעל.

את הנקודה הזאת דרש הרבי גם על פי הפסוק (ש"ה יז) 'וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים', כי כאשר יהודי רק מוציא מפיו את מלות התפילה, אף שאינו יודע לכוון בהן כראוי, תפילתו שהתפלל בפשטות עולה לפני כסא הכבוד ומתקבלת באהבה וברצון לפני הקדוש ברוך הוא.

זהו מה שנאמר 'וחכך כיון הטוב', גם כאשר התפילה יוצאת מן הגרון והחך כיון וללא כונה עמוקה, 'הולך לדודי למישרים', היא הולכת ובאה לפני ה' יתברך. ממילא מובן כי אין לזלזל בשום תפילה של יהודי.

הי"ד זי"ע, כשהכניסו את האנשים של המחנה, קהל של אלפי איש, לחצר ההשמדה בטרבלינקה, והקהל פנה אליו בשאלה: רבינו מה הוא אומר עכשיו.

אז פתח הרב הקדוש ואמר בנחת: שמעו אחי ואחיותי, עם ה', לא עלינו להרהר אחרי מעשיו של הקב"ה, ואם נגזר שבזמן הזה אנחנו נהיה הקרבנות של חבלי משיח בדרגא זאת של הגאולה ולעלות על המוקד, אשרינו שזכינו לכך. ומה שחז"ל אמרו 'ייתי ולא אחמיניה' היינו טרם שמגיעים לכך, אבל אנחנו שהגענו לדרגא זו, צריכים אנו לשמוח כי זכינו שאפרנו יטהר את עם ישראל כולו, הנני מצוה עליכם שכל תהססו ולא תבכו בלכתכם לכבשן, אדרבא היו בשמחה, ובניגון אני מאמין וכרבי עקיבא בשעתו תסתלקו בשמע ישראל, באחד. הקהל קיים את דברי קדשו ובניגון אני מאמין וקריאת שמע ישראל קידשו שם שמים ברבים הי"ה.

על הפסוק (דברים ו ד): 'שמע ישראל' אלהינו ה' אחד, כתב הרב הקדוש האביר יעקב זי"ע בספרו 'פתוחי חותם': אפשר לרמוז, הדנה בספר הזוהר הקדוש (ח"ג רנח). אמרו, דעין של 'שמע' ודל"ת של 'אחד' הוי 'עד', והיינו 'עד ה' בכס' (שמואל א' יב ה). ואמר שם, מי שמייחד ה' כראוי בכל יום, שמחה מזומנת לו, דכשתסיר 'עד' מן 'שמע' ואחד נשארו אותיות 'שמחה', [אולי צריך לומר 'אשמה'], והיינו ששמחה מזומנת למי שעושה יחוד כראוי.

ובכל מאדך

שאל הרב הקדוש בעל 'אמרי אמת' מגור זי"ע (תרצ"ב), כתוב בפסוק (דברים ו ה): 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך', ופירש רש"י: 'ובכל מאדך' - בכל ממונך.

מי שהוא עני ואין לו כסף, כיצד יקיים המצוה? הרי כל אחד צריך לקיים המצוה.

ותירץ בשם חסיד ישיש ששמע מזקנו ה'חידושי הרי"מ' שאמר לאחד עצה בעבודת ה', דאיתא 'והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה', היינו שכל אחד צריך לעשות חשבון שאפילו שאין לו כסף הרי יש לו תשוקה לכסף, הרי הוא יודע שכסף הוא דבר טוב ורוצה שיהיה לו מיליון שיוכל לעשות מצוות ומעשים טובים, ואם יתנו לו מיליון כדי שלא יניח תפילין או שלא ישמור שבת או שאר מצוות, בודאי

לא יסכים לכך. ועל ידי החשבון הזה צריך שתהיה לו שמחה מעשיית המצוה כאילו הרוח המיליון, חשבון זה יכול גם עני לעשות ונמצא שכל יהודי יכול לקיים בכל מאדך. ובאגרת לבן אחותו, רבי יצחק דוד בידרמן, כתב: 'כאשר ר' מענדיל משמש היה אצל ואמר, כי אתה הולך עם רעיונות, אודיעך בזה כי לא נכון כלל לאברך כמון להתהלך ברעיונות ומחשבות, אך לעבוד את השי"ת בשמחה בכל מה שתעשה, הן עשיית המצוות והן בעסק התורה, ואל תשגח כלל על היצר המבלבל להביא עצבות ולהרבות בדקדוקים.

ואני רגיל לפרש 'והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה' (אבות פ"ב מ"א), לעשות חשבון בנפשו אם יתנו לך מיליון רובל ושאר מחמדים כדי שתניח ולא להניח תפילין יום אחד, בטח אל תחפוץ.

והנה תשער בנפשך כמה היה לך שמחה באם היה לך מיליון רובל, בזה השמחה ועוד יותר מזה תצטרך להתמלאות בשמחה בהנחת תפילין ושמירת שבת קודש ושמירת ברית קודש וכדומה לזה.

מעשה ברב הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל, משמשו בקודש של הרב הקדוש רבי שלמה מזוויעהל זי"ע, שבהכנסו ביום מן הימים לבית הכנסת לתפילת שחרית, ראה אברך אחד שעומד להניח תפילין.

ניגש אליו ר' אליהו ואמר לו: בוא ונעשה עסק בינינו, אני נותן לך חמישים דולר במתנה, אך בתנאי שתוותר יום אחד על מצוות הנחת תפילין.

כמובן שהאברך לא אבה לשמוע על הצעה שכזאת, אך ר' אליהו לא הרפה וביקש לתת לו מאה ואף מאתיים דולר, אך הלה סירב בכל תוקף, ואמר לו, אף אם תרצה לשלם לי על כך עשרים מליון דולר לא יעלה על ליבי לעשות כדבר הזה, לוותר אפילו יום אחד בלבד מלהניח תפילין.

משמער ר' אליהו דברים אלו יוצאים מפיו, נענה אליו ואמר לו: אם כנים דבריך, הרי שאתה מחשיב מצוה זאת של הנחת תפילין יותר מעשרים מליון דולר, ואם כן, השאלה נשאלת וזוועקת מאלה: למה אין רואים עליך את השמחה הזאת שרואים על פני האדם בשעה שהוא מתבשר על זכייה בסכום של עשרים מליון דולר??

אף בהיותם בביתם ליבם שמח עליהם ונפשם עולצת ביותר על שנעשו שושביני מלך המדינה כולה. כדוגמת כן נמצא בעת התקבוצות בני ישראל יחד בעת סעודה שלישית ביום השבת.

בסעודה זו דומים אנו לאותם בני מדינה שנקראו לחגוג עם המלך לרגל התמנותו, וכביכול כתר מלכות ניתן אז בראשו של מלך מלכי המלכים ואנו רואים בכבודו ושמחים ומפארים לשמו הגדול. וכסעודת הכתרתו של המלך, גם בסעודה זו יש שכל שמחתם היא באכילה ושתיה, ובהתאפפות מרגישים הם כי ממלאים הם את חובתם למלך בבואם להסב עמו ואינם חשים בקרבה יתירה מכך. ויש שמתעוררים מחמת ורמוזת השעה, ושומחה ממלאה את ליבם משמחתו של המלך, כי זוכה נשמתם להרגיש מנועם אור העליון המאיר בשעה זו, וההתעוררות שבקרבם מביאתם לזמר ולשיר לפניו שירות ותשבחות.

וישנם שגדולה השמחה בלבם כל כך, וגודל השעה עצמה היא המביאה שמחה בקרבם, כי גדול הדבר בעיניהם שזוכה המלך שכתר מלכות יענך על ראשו.

המשך בעמוד ד'

שבת קודש המשך מעמוד א'

דבר זה מתבאר בדבריו של בעל 'באר מים חיים' בספרו 'סודו של שבת' (ח"ב דרוש א פ"א) שפירש את כפילות הפסוקים האמורים אודות מצות השבת על פי משל:

בעת שעולה המלך על כס מלכותו בראשונה וכתר מלכות ניתן בראשו, עורך המלך מסיבת-ענק לכל עבדיו ונתיניו לרגל הכתרתו, אליה מוזמנים מלבד שרי המלכות אזרחי המדינה כולה.

את שמחת המלך ואושרו האשי לא ניתן לתאר, אך את שמחתם של המשתתפים במסיבה יש לחלק לכמה דרגות.

פשוטי העם באים לסעודה רק למען כבד את המלך בריבוי הקרואים, כי רצון המלך הוא שישמחו בו כל העם ויחזו יקר תפארת גדולתו ביום עלותו למלך עליהם.

קרובי המלך, ידידיו ומכריו, שמחים בגדולתו של המלך, ובאושרם כי רב פותחים בדברי שבח והלל לפאר את המלך ולשמחו בכל מיני שמחות.

ועל כולם עולה שמחתם של משפחת המלך עצמו, הקרובים אליו ביותר ונפשם קשורה בנפשו, שמחתם של אלו אינה נמדדת בריבוי המאכלים וגודל החגיגות והריקודים שבעת הסעודה, כי

וכמובן שכגודל השמחה והקרבה שיש לאדם בשמחתו של מלך מלכי המלכים, כן זוכה הוא שירוממו את נשמתו ויקרבוהו, וישפיעו עליו שפע וקדושה לרוב.

ערב וזכר וזכר

ולאור הדברים האמורים יובנו דברי רבותינו, שכל איש ישראל זוכה במהלך יום השבת לשלש בחינות בנפשו בהרגשת אורה וקדושתה של השבת.

שהי ידוע שעמדו בספרים על חילוק הלשונות שמצאנו בשלש תפילות השבת; בתפילת ערבית אנו אומרים סמוך לחתימת הברכה האמצעית 'וינוחו בו', ובשחרית 'וינוחו בו', ואילו במנחה 'וינוחו בו'.

פירש רבנו חיים בנבנשתי בספרו 'שירי כנסת הגדולה' (ס' רסח) את טעם הדבר, שבביל שבת כנסת ישראל היא בבחינת כלה בבית אביה, ואז עיקר השמחה היא בה, ביום השבת הרי היא בבחינת כלה בבית חמיה, ועיקר השמחה היא בו - בחתן, ובתפילת מנחה הרי הם כנמצאים בביתם שלהם, שהשמחה בהם - של שניהם יחד באופן שווה.

כאן המקום להביא את פירושו של הגאון הקדוש רבי צבי אלימלך מדינוב ז"ע בספרו 'בני יששכר' (מאמרי השבתות מאמר א' אות ט), שהתבונן על כך שבשונה מכלל המועדים בהם תקנו אנשי כנסת הגדולה נוסח אחיד לכל התפילות, בשבת תקנו לכל תפילה נוסח שונה.

וביאר פשר דבר על פי דבריו של רבנו האריז"ל שביאר במספר מקומות את ענינה וסודה של כל אחת מתפילות השבת.

בתפילת ערבית אנו אומרים 'אתה קדשת', רמז לכנסת ישראל המתקדשת ונקנית לבעלה כביכול, ועל ידי כך אין לרע אחיה ב ישראל כלל.

בתפילת שחרית, שהיא כנגד התקופה שבין הקידושין לחתונה, בה שולח החתן מתנות לכלתו, מזכירים את מתנת השבת לישראל עוד בטרם ניתנה תורה.

תפילת מוסף בה מזכירים את קרבתנו היום, רומזת למשתה הנישואין.

ותפילת מנחה בה אומרים אנו 'אתה אחד ושמן אחד', מסמלת את היחוד שהוא תכלית הכל.

הרי לנו שהגם שקדושת יום השבת בכללותה אחת היא, מכל מקום מחולקת היא לכמה בחינות השולטות כל אחת בזמן שונה, בערב ובבוקר ובשעת המנחה.

ודבריו עולים בקנה אחד עם פירושו של השירי כנסת הגדולה' בחילוק הלשונות בתפילה 'בו' 'בו' 'בם'.

כי בביל שבת שהוא זמן הקידושין, הכלה עודנה בבית אביה, ואין לה עדיין שיכות עם בעלה מלבד הקידושין.

בשחרית, שהוא זמן שילוח המתנות שמחה הכלה בחתנה, אך עדיין מרחוק, ובתפילת מוסף נמצאת היא עמו אך בנכחות קהל רב, ורק בשעת המנחה מתייחדים הם לבדם.

כי גוונים רבים יש במצות השבת ובהרגשת קדושתה, ומעת לעת במהלך יום השבת זוכה האדם להתעלות ולהתרומם בקרבתו אל מלך מלכי המלכים.

המגיד מראשית אהרית

ויש להקשות: הלא 'וינוחו בו' היא בחינת היחוד שבעת המנחה, ומדוע בתפילת 'מגן אבות בדבר' הנאמרת בביל שבת קודש, אומרים 'המניח לעמו ביום שבת קדשו כי בם רצה להניח להם', ולא 'כי בה רצה להניח להם'?

ונראה ליישב על פי דברי הבעל שם טוב הקדוש בטעם שאומרים את הכתוב (שמות לא יז) 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ובוים השביעי שבת וינפש' בתפילת ליל שבת, בעוד שדרשו חכמינו ז"ל (ביצה טז). מפסוק זה שנשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם בערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, ותיבת 'וינפש' מלשון 'וי אבדה נפש'.

האם לא היה ראוי לומר פסוק זה בצאת השבת, ולא בביל שבת בשעה שהנשמה יתירה עוד שוכנת באדם, וזה עתה באה לעטר את נפשו?

אלא, תפקידו של האדם הוא לזכור כבר בביל שבת, כי הנשמה היתירה אינה קבועה לעד בנפשו ועתידה להפרד ממנו בצאת השבת, ובזכורו בכך ידע לנצל את יקרת הזמן שנותן בידו.

וכן יש לומר גם לענינו, כי מיד בביל שבת קודש אנו אומרים 'כי בם רצה להניח להם', כדי לעורר את לב האדם מיד בתחילת השבת שכבר למחרת יבוא ענין הנישואין על גמרו ביחוד השלם, אשר לאחר מכן תפרד קדושת השבת מעליו, ומכיון שכך עליו לנצל כל רגע מרגיע השבת לרומם את נפשו ולהתענג בה כראוי.

לשמוח את דרך עין ההרים

בכך יבואו לנו ריבוי הכתובים שנאמרו אודות מצות שמירת השבת, כי בחינות רבות יש בה. וכל אדם לפי מעלתו ושגב עבודתו זוכה להשיג מעלה יתירה מחברו ברוממותה וקדושתה.

לאור מופלא בענין זה זכינו מפי הגאון הקדוש רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצה ז"ע בספרו 'מאיר עיני חכמים' (מהדורא תליתא, עיני שבועות), על כל האמור:

שלשה סוגי שומרים ישנם בדיני ממונות; שומר חנם, שומר שכר ושואל.

דינם של שומרים אלו מפורש בתורה; שומר חנם פטור ממקרה של גניבת או אבידת הפקדון, כיון שאינו נהנה שום הנאה מעצם השמירה ואינו עושה את הדבר בשביל עצמו כלל.

שומר שכר, חייב על מקרים כגון גניבה ואבידה, אך פטור מאונסין, אם אבד הפקדון בעטיו של אונס.

והשואל, חייב אף על מקרים בהם אבד הפקדון באונס גמור. כיון שקיבל את הפקדון לשימוש בחנם, זוכה להנאה מושלמת.

ומכך יכולים אנו ללמוד את חיובנו בשמירת מצוותיו של הבורא.

הקדוש ברוך הוא נתן לנו את התורה 'לעבדה ולשמרה' (בראשית ב טו), וכמובא בזה הקדוש (ח"א כז). 'לעבדה' הן מצוות עשה, 'ולשמרה' הן מצוות לא תעשה.

אם לומד האדם ומקיים את תורת ה' בלי שום התחכמות מצדו אלא רק מפי צויו הבורא, דומה הוא לשומר חנם השומר על פקדונו ללא כל כוונת שכר.

אם עומד הוא בדרגה זו, אף אם יבוא לפעמים לידי תקלה חלילה, וככתוב 'אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ד כ), פטור הוא כדין שומר חנם.

לעומתו, האדם הלומד תורה ומכוון בלימודו לשום הנאה שהיא, תהא אשר תהא, ואף הנאה רוחנית לקנות שלימות וכיוצא בזה, נחשב לשומר שכר, ואם באה תקלה על ידו חייב כדין שומר שכר.

ואילו הלומד תורה לשם כבוד והתפארות, דינו כדין שואל שכל הנאה שלו, כי מטרתו היא להנות עבור התורה שלומד בעושר וכבוד בעולם הזה וגן עדן לעולם הבא. וכאשר בא דבר עבירה לידו, אפילו באונס, נפרעים ממנו כדין שואל שחייב באונסין. הרי שלכל יהודי יש דין 'שומר' בזמן שהוא מקיים תורה ומצוות שנצטוו עליהן לשמור.

וכעת נבין את מהותו של האיש השומר שבת, שגם עליו חלים דיני השמירה, וכל אחד יברור לו הדרך באיזה מהם יחפץ:

בזהר הקדוש (ח"ב פט). למדנו שהשומר שבת הרי הוא כשומר כל התורה כולה, ויאה הדבר בבואנו ללמוד משמירת המצוות כולן לשמירת השבת.

כי בחינות רבות יש במצות השבת כאמור, וכשם שיש שלשה מיני שומרים בהלכות פקדון, כן הוא בשמירת השבת.

יש שכל מטרתם בשבת היא עונג האכילה והשתיה, הזמירות והתשבחות המענגים אותם בשירתם, ואין כונתם כלל לשמח בשבת ובנותנה, לדאבון כל לב.

אנשים אלו, דין שואל שכל הנאה שלו יש להם, כי כל כונתם עבור עצמם והנאתם ואינם באים לשרת ולעבוד לפני מי שהפקיד בידם מתנה נפלאה זו כשמירת השבת.

במאמר המוסגר יש לציין כי גם בבני אדם כאלו שמח מלך מלכי המלכים מאוד, כי על ידי כולם יתפאר ויתרומם שמו הגדול ביום שמחתו והשראת שכירתו על כל הברואים.

וישנם אנשים שמלבד ההנאה שיש להם מתענג האכילה והשתיה, זוכים הם גם להנאה רוחנית, וזמירות השבת יוצאות מקרבם כמאלוהין מיני קרבתם ואהבתם ליוצר כל שנתן להם בחסדו את יום השבת למנוחה וקדושה.

למעלה מהם אלו אשר ההנאה הגשמית אינה מדברת אליהם כלל, וכל עבודתם ביום זה היא להתענג ולהתענג בנועם השכינה, ולהתקדש באהבתו ויראתו ביום השבת.

יתכן גם שבאדם אחד יהיו בו שלש בחינות אלו במהלך יום השבת. כי אף אם בתחלה לא זכה לחוש ברוממות היום, יכול הוא בכח עבודתו להתעלות ולקדש את עצמו עד שיזכה לחוש הנאה רוחנית גדולה בעת הסעודה השלישית המסמלת את היחוד השלם שבין כנסת ישראל לאבינו שבשמים.

כשנדייק נמצא שמירת השבת נשנית בתורה באופנים שונים; פעם אמרה תורה (יקרא יט כ) 'את שבתותי תשמורו' בלשון עתיד ורבים, ממנה משמע שעל האדם לשמור עוד שתי שמירות, ולרמוז שאף אם נמצא האדם בתחתית המדרגה בבחינת 'שואל' יכול הוא להעפיל עוד למעלה יתרה מזו, ועוד אחת למעלה ממנה.

כמו כן נאמר (שמות לא יד) 'ושמרתם את השבת', שגם היא בלשון עתיד נכתבה, אמנם רק שמירה אחת אמורה בה, ורומזת לאדם שזכה לבחינת 'שומר שכר' שלא נותרה לו אלא עוד מדרגה אחת לכסוף אליה, להיות בבחינת 'שומר חנם'.

ולבסוף, אחר שזכה אדם למעלות רמות הללו, נאמר (שם פסוק טו) 'ושמרו בני ישראל את השבת', בלשון עבר, כיון שכבר זכה האדם לכל בחינות השמירה עד שבא למדרגה הגבוהה מכולן.

כל ערת ישראל יעשה אלה

וכעת נבוא ליישב את התמיהות שפתחנו בהם, מדוע מצאנו טעמים שונים במצות השבת; בפרשת 'תרו נאמר שהיא זכר למעשה בראשית ובפרשת ואתחנן שהיא זכרון ליציאת מצרים.

ומהי מהותה של השבת, האם יום שבתה ממלאכה או יום מנוחה וקדושה לעמו ישראל?

וכשנתבונן נבחין שטעמה הראשון של השבת ניכר ביותר בעת שנכנסת השבת ופורשת כנפי מנוחתה על כל היקום, אז הוא זמן גמר ששת ימי המעשה ותחילת השביתה מכל עשייה, וכזכר לזה שובתים אנו עד היום בכל שבת מלאכת חול. כנגד זה נאמרו כי האזהרות והענשים החמורים על העושה מלאכה ביום השבת, כי בזהירות האדם בכך מעיד הוא על בריאת השמים והארץ בידי הקדוש ברוך הוא שעשה כן בראשית הבריאה.

בחינה זו שייכת לכל ישראל באשר הם, כי על כולם להזהר בכך ולהעיד על הבורא ששבת מכל מלאכה ביום השביעי, ובכך זוכים אנו שמלך מלכי המלכים שמח עמנו ומשפיע לנו מטובו נשמה יתרה ורוחב לב לאכול ולשתות.

לאחר זמן מה בו האדם מתהלך בקדושתה של השבת, זוכה הוא למחרת להתעלות ולהרגיש ברוממות היום, ולחוש את השמחה הרוחנית שישנה בכל העולמות ביום זה.

שמח הוא עדיין במילוי צרכיו הגשמיים, אך לצד זה מתעדת נשמתו ומתרחבת בשמחתו כבורא עולם המשרה שכירתו ביום זה על בראיו.

כנגד בחינה זו נאמר טעמה של השבת שהיא זכר ליציאת מצרים, כי בשעה זו אף האדם עצמו יוצא ממצרי גופו ונפרד מהעיסוק בצרכי עצמו כדי לשמוח עם המלך וקרבתו, בדומה לזמן בו יצאנו ממצרים משעבוד הגוף בחומור ולבנים לחירות עבודתו יתברך שמו.

בחינה זו היא ביותר ביום השבת, בו ניכר האדם אם עבד הוא או שמה בן חורין, שהרי בבילה כולם בטלים ממלאכתם ובמה ניכר האדם אז בחירותו?

ובשעת המנחה מתעלה האדם לבחינה שאין למעלה ממנה, כי זמן זה מסוגל לרומם את נשמתו עד שאינו שם על לבו כלל את הצרכיו, ואינו עסוק אלא לשוש ולשמוח עם המלך בעת שמחת ליבו.

זוהי בחינת האמור 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבתי שמה', כי חפץ הבורא יתברך בשעה זו להנחיל לבניו את קרבתו, ולגלות בפניהם את אהבתו הגדולה אליהם ביחוד שלם ודבקות מופלאה.

לשמייעת השיעורים - קול הלשון:
03-6171077

ספר
ויהלום